

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Fiea una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 . v. a. Pentru tieri externe 15 . sun. pe unu anu séu 45 doidecieri, or 3 galbini si 3 doidecieri mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 38.

Braslovu, 11. Maiu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Legile dietei Transilvane din 1848.

(Incheiere din Nr. tr.)

La inceputulu acestei disertatiuni, adica in Nru 29 am disu curatu, ca voindu noi a supune la óresicare analiza legile dietei transilvane din 1848 cu acésta noi nu gonimu altu scopu, decatu numai a trage luarea-minte la cauzele adeverate, din care a trebuitu se purcéda aceea ce amu vediutu si amu patitu noi contim-purarii de atunci scl.

Noi credemu asia, ca in cei optu Nri din urma pe catu numai neau iertatu angustele colóne amu desfa-siuratu si datu pe fačia mai multe cauze, pentru care legile din 1848 in partea loru cea mai insemnáto-re nu potea fi priimite nici decumu de buna voia, ci aceleasi era se se impuna prin forti'a armeloru. Cu tóte acestea inse noi scimu prea bine, cumca pe clevetitorii de profesione si pe ignorantii maimutitori ai opiniiloru straine nu amu fostu in stare de a'i abate intru nimicu din cararile loru. Oricandu adica mai este vorb'a de legile din 1848 si de catastrofele impreunate cu aceleasi, calumniatorii tienu astadi cá si mai nainte, cumca déca membrii comitetulu romanescu impreuna cu fruntasii clerulu nu era corupti si sedusi prin bani s a s e s c i si a u s t r i a c i; déca fostii oficiri si suboficirii romanesci dela regimentele de granitari nu era nascuti, crescuti si imbatraniti sub vérg'a si ascultarea órba a „neam-tiului“, inveninati intru tóta fiinti'a loru de servilismulu celu mai umilitoru, ce omóra din capulu loculu orice idea de libertate; tienuti in o trista ignorantia si orbia despre tóte lucrurile patriei loru; — adusi acolo, cá se'si uite chiaru limb'a loru nationala, — déca diu ei, nu ar fi premersu acestea tóte la desvoltarea eveniminteloru in Transilvania, lucrurile acestei tieri era se ia cu totulu alta fačia, adica: aceea la care tientase con-ventulu unghurescu din Debrecinu in Aprile 1849.

Calumniatorii romaniloru si toti falsificatorii istoriei facu fara se voiésca ei, inteligintiei romane unu felu de onóre, pentru care acést'a nu are ambiúneea de a o cere; ei recunoscú romaniloru nisce merite, din care insusi cabinetulu austriacu Schwarzenberg-Bach dintre anii 1849 si 1852, numai cá de o nevoia si pen-tru cá se mai scape de necurmatele staruituri si peti-tiuni ale romaniloru, au recunoscutu cá prin trecatu abia a diecea parte.

Déca principiile libertatii, déca drepturile omenesci re'nviiete in a. 1848 au trebuitu preste unu anu se re-cada si se céda la forti'a baioneteloru; déca in cursu de cei diece ani, carii au urmatu portaramu cu totii unu jugu, carele pentru romani era numai modificatu din celu vechiu, eara pentru altii era cu totulu nou, meritulu principalu carele nu i se póte disputa cu nici o sofisma, este alu dietei unghuresci si alu con-ducatoriloru ei.

Imperatulu Ferdinandu I., neputintiosu si bolnavosu cumu era si pe atunci, vine pe 7. Noembre 1847 la Presburg, acolo deschide diet'a Ungariei in limb'a ma-giara, eara mai multu nu in limb'a latina; eara apoi mai nainte de tóte propune unghuriloru, cá in loculu repausatulu archiduce Josifu se aléga altu palatinu alu

Ungariei. Alegerea de palatinu nu este netiermunita, ci e marginita numai la cativa candidati. Regele adica propune dietei intr'o scrisóre inchisa cu sigilulu celu secretu pe candidatii sei la demnitatea de palatinu, eara diet'a se aléga din aceia pe unulu. Astadata diet'a pri-mindu epistol'a regésca ce coprindea pe candidati, in locu de a face o alegere dupa datin'a veche, ea lasandu epistol'a nedeschisa, remitendu-o regelui in aceea-si stare neatinsa, prochiamá de palatinu pe archiducele Stefanu, fiulu repausatulu palatinu. Tóta lumea scia, cumca acestu archiduce crescutu in Ungari'a mai multu unghuresce, concentrá in sine mari sperantie de ale un-guriloru. Intr'aceea diet'a voindu a departa orice pre-pusu dela sine, diu regelui: Oh Maiestate, déca noi nu tiamu dechisu epistol'a Ta de candidatiune, amu fostu condusi numai de nemarginit'a pietate ce simtímu cátra Tine. Totusi se scii, ca ceea ce amu facutu a-cuma, nu va sierbi de regula pentru viitoru; eara asta-data facuramu esceptiune, din cauza ca acestu archi-duce Stefanu are atatea calitati eminente, i u b e s c e pe natiunea magiara fórte multu, ceea ce scie tier'a in-tréga. (Vedile tóte acestea chiaru si in art. II ung. din a. 1847/8 si te mira de naivitatea copilarésca a ace-lei diete.)

Atat'a inse nu a fostu de ajunsu. Maioritatea de atunci a dietei isi pusese piciorulu in pragu, pentru cá séu se scotia pe imperatulu si regele din Vien'a si se'lu aduca cu locuinti'a la Buda-Pesta; séu déca nu se va potea acésta, se castige in persón'a palatinulu tierii unu locutiitoru de rege, investitu inse cu putere suverana si asia Ungari'a se mai remana nu-mai pro forma unita cu Austri'a propria. Deci eata ce contíene artic. III de lege alu Ungariei.

§ 1. Persón'a Maiestatii sale a regelui e sacra sí nevatamabila.“

„§ 2. In nefiinti'a de fačia a Maiestatii sale in tíera, palatinulu si locutiitorulu regescu in laintrulu tierii si in partile impreunate cu aceea pe lenga con-servarea in a sa intregime a unitatii corónei si a le-gamintiú imperiului, va esercita potestatea esecutíva pe calea legiú si a constitutiunii cu putere deplina, eara in casulu acést'a persón'a palatinu-lui de acumu a archiducelului Stefanu este intru asemenea nevatamabila.

§ 3. Coprinde in terminii cei mai bine respicati intocmirea unu ministeriu unghurescu independinte, fara a carui conclurare dispusetiunile regesci se nu póta avé nici o valóre, precumu acelea nu au in tierile a-deveratu constitutionale. (Vedi art. intregu constatoru din 38 §§-i.)

Acumu citindu acestu articulu de lege sanctio-natu de bunulu si neputintiosulu rege Ferdinandu in 14. Aprile 1848, cine se se mai mire, déca in Juniu se sanctioná si legea uniunii Transilvaniei. Déca re-gele ajunge pana acolo, incatu se se lipsésca elu pe sine de potestatea sa suverana si se o dea altuia, cu catu era mai usioru a sterge din titulele sale un'a si a díce, ca marele Principatu alu Transilvaniei nu mai e-sista, séu adica a sanctiona contopirea Transilvaniei in Ungari'a.

Din momentulu inse, intru carele se sanctioná acelu

art. de lege III alu Ungariei, pacea monarchiei austriace deveni compromisa, ne'ntielegerile trebuira se se incinga, confusiunile avea se crésca si se se imultiésca cu ridicat'a si — in cele din urma sange trebuia se curga. Celu puçinu subscrisulu sunt atat'a de convinsu, ca urmarile articolului III (firesce ajutat si proptitu anca si de celelalte legi ultranationale) avea se fia neaparatu cele aici atinse, incatu cutesu a dice, cumca déca romanii, déca croatii, serbii si slavacii aru fi pusu in an. 1848/9 manile in sinu, remanendu cu totulu neutrali, ne luandu parte sub nici unu cuventu si nici intr'unu modu la diferintiele escate din acelu dualismu fatalu, séu precumu e vorb'a poporului, „neamestecanduse de locu in certele nemtiloru cu ungurii.“ totusi aceea neutralitate a numiteloru popóra ar fi fostu numai paruta, séu numai de astadi pe mane, din cauza ca cele doua ministerii ale celor doua monarchii ne mai legate acumu nici chiaru prin uniunea personala, adica ale celei austriace si ale celei unguresci, s'ar fi incercatu care de care mai curendu si mai cu taria cá se stórea darea si recrutii. Cá se dai la unulu si se denegf altuia — se potea óre fara a esi dintre terminii neutralitatii? Déca nu ai fi datu, ei tiaru fi luatu cu forti'a si asia ai fi ajunsu intre doua scaune, séu vorbindu mai dreptu — intre doua spendiuratori, intre doua focuri si sabii, precumu au si patit'o in adeveru mai multi carii au voitu se remana neutrali. Mai multu decatu acésta: déca tóte poporale de sub asia numit'a coróna ungurésca s'aru fi alaturatu lenga partit'a de atunci a lui Kossuth, se fimu incredintiati ca urmarile era se fia totu acelea. Diferinti'a ar fi fostu numai, ca resbelulu civilu era se fia si mai furiosu, si mai indelungatu, si ca — Rusi'a era se arunce preste Ungari'a si Transilvani'a o armata indoitu mai numerósa decatu a fostu cea comandata de Paskievits si Lúders, eara acésta era constrinsa a o face atatu pentrucá se impedece aliantia Ungariei cu Poloni'a si rescularia acesteia, catu si pentrucá se abata pericolulu prochiarii republicei, ceea ce mai la urma totu se intemplà la Debreçinu. —

Nefiinti'a de façia séu absentia regeli din tíera, prevediuta in § 2 ungurii o au intielesu, o intielegu si astadi asia, ca locuindu regele in Vien'a si nu in Buda-Pest'a, elu se afla absentandu din patri'a sa in tíera straina, adica in Germani'a, prin urmare ca palatinulu are se traga la sine tóta potestatea de suveranu. Acest'a este intielesulu curatu alu citatului §.

Tóta lumea cunósce, care a fostu scopulu ungurilor cu induplecarea regeli cá se si dea din potestatea sa pe atat'a pe cata vediuramu ca sia datu; la urmarile inse mai de parte au cugetatu mai puçini. Istori'a imperiului romanu e plina de Augusti si de Cesari (vice-imperatori) contimpurani; totudeaun'a inse urmarea fu un'a din doua: séu resboiu civilu, in care peria toti augustii si cesarii remanendu numai cate unulu; séu ruptur'a totala in cate doua imperiuri. Chiaru istori'a Ungariei nea pastratu asemenea esemple, totudeaun'a inse cu asemenea rezultate. Acumu se judece aceia carii cunosc pe trufasí'a si inganfata aristocratia mare austrogermana si boema, de care e plina armat'a si tóta regiunea functiuniloru inalte, déca acést'a potea se suferi vreodata cá se li se ia regele din mijloculu loru, séu se li se taie inriurintia castigata in Ungari'a din seculi prin casatorii, domenuri si functiuni, si déca familii cá Schwarzenberg, Lichtenstein, Schomburg, Windischgrätz, Auersberg, Clam-Gallas, Nostitz si o miie altele era se intrebe pe comitetulu romanescu din Sibiu, déca acesta voiesce cá capital'a imperiului se fia mai bine Buda-Pest'a decatu Vien'a, cá miliardele de venituri ale imperiului se se concentre mai bine in pungile magiariloru decatu in ale nemtiloru, cá limb'a comandai militare se fia mai bine cea magiara decatu cea nemtiésca, cá generali si marchali se ajunga in viitoru mai multi magiari si mai puçini nemti si asia mai departe. Nu Domniloru, ci se ne marturisimu ceea ce nu mai e secretu pentru nimini: despretiulu secularu era multu mai mare anume catra romani, decatu cá se le faca loru cineva asemenea complimente. Adeverulu este, ca legile unguresci si transilvane au lovit dintr'odata in interesele dinastiei si ale aristocratiei austriace si in vietia popóreloru, in catu apararea trebui se ajunga a fi comuna chiaru si déca aristocratia nu ar fi voitu acést'a, precumu partit'a Schwarzenberg nici ca a voitu.

Acumu inse simtimu ca se apropie acele momente, unde amu trebui se descriemu istori'a comitetului romanescu din 1848/9. Se stamu acilea, se ne pastramu pe altadata, quia quod differtur, non aufertur.

Zernesci in Duminec'a Tomii.

G. Baritiu.

Din si despre Ardealu cu reportele intre natiunile lui ni se impartiescu mai multe opinii, dintre care un'a e fórte durerósa, care suna, cumca chiaru si insele comune au a se lupta ou fórte mari greutati pana se capete dreptulu activu in fapta de a si poté usa limb'a s'a in causele comunali, ceea ce si pe timpulu turciloru nu se denegá si impedece. —

Tocma cetimu inse despre o nouá ordinatiune a cancelariei pentru Ardealu, care s'aru fi tramisu la r. guvernulu si care cuprinde porunc'a Mai. Sale Imperatului; cá ori-ce scriitori private se se rezolveze in limb'a, in care se afla scrise. si acésta se se estinda chiaru si la deregatorii, ad. regiului guberniu se demandà, cá cu deregatoriile germane se sustiena comerçulu in limb'a germana si cu celea romane romanesc. — Noa, déca si acésta ordinatiune se va pitula — si déca si in urm'a acesteia se voru mai chinui comunele cu scrisete si porunci germane intre sasi si magiare intre unguri si secui, incatu se fia silite a merge pela orasie, cá se le esplice cuprinsulu loru, fiinduca nu se incedu in spuselu notariloru de alte limbi, apoi vin'a o voru porta-o numai lipelule de romani, cari cascandu gur'a cá mutulu in dungi, astépta, dé, se se stringa parintii conscrisi la dieta si de acolo se le tramita porumbulu friptu pe romaniam in gura. — Bravo antagoni! Ei se sciufolosi de creaturile tereitóre, ca cine nu si pretiuesce limb'a alaturea cu vietia neci de acésta nu se considera dedemnu. Cate comune romane mici nu au visatu de asi pretinde limb'a de oficiala prin protocolu, isi voru musca limb'a.

BUCOVINA. De pe délulu Cosminului. Maiu 1862. Multu stimat domnule Redactoru! Viu acumu se mi implinescu promés'a, ce o amu datu intr'un'a corespondintia de ale mele, unde atinseiu de „Reuniunea Romana“ de leptura din Cernauti.

Institutulu acesta, uniculu natiunalu, ce'lu avemu aici in Bucovina s'a inauguratu in prim'a di a l. c. in fiinti'a de façia a 62 de membri, sub presiedinti'a D. Jancu de Costinu, si a Domnului Stochera, cá comisariu c. r. din partea guvernului tíerii.

D. Alexandru de Hormuzachi, insarcinatu de comitetulu provisoriu alu reuniunii tienú euentulu inaugurativu cu caldur'a simtiemintelor si limpedeati'a ideiloru, ce'i caracterisédia pe fratii Hurmuzachesci. Domniea sa salutandu mai antei adunanti'a, desfasciurà in puçine dara multu dicatóre cuvinte genes'a reuniunii, deducundu-o din fiinti'a si puterea ideei; aratà, ca idea infiintiatiunii reuniunii este unu postulatu si produsu alu templaterei si desvoltarii omenesci; demustrà, ca tóta cultur'a, cá se fia adeverata, se cuprinde si se petrunda unu poporu, trebuie se resara din fiinti'a lui insa-si, se fia cu totulu amesurata caracterulu lui insualu, si spune, ca sum'a culturaleloru istoru nationale face cultur'a universala, carea prin urmare nu pretinde, cá un'a natiune, in favóre-i, se se abata dela calea culturai sale proprie si se apuce pe calea unei culturai straine; desfasciurà mai incolo legea naturei, in puterea careia cei de un'a fiintia si una origine se intielegu usioru intr'olalta si se insoçiescu la ori-ce lucrare si dise, cá momentulu acesta alu insoçirii si conlucrarii presupune consciinti'a unei fiintie proprie, carea, spre a fi pastrata, cere cultura, ca-ci cultur'a este vietia, cumu este sciinti'a putere: „déca amu simtitu trebuintia vietiei, amu simtitu totuodata si trebuintia culturai“; adauge apoi, ca unu midiolocu de cultura este si reuniunea de leptura, care documentéza viu, ca ne-amu desceptatu din letargia in care amu petrecutu unu timpu prea indelungatu si amu inceputu una vietia noua; scopulu reuniunii este in genere progresu intielesualu si infratire. In fine vorbi despre scopulu ei in parte in intielesulu §. 1 alu statutelor, multiami inaltulu guvernulu pentru incredere, ce a aratat'o, incuviintiandu statutele ei, provóca peste totu la sporirea si spriginirea intereselor reuniunii, respicà speranti'a sa in privinti'a tinerimii cu urmatórele cuvinte: Se avemu speranti'a in viitoru, ca sementia, care o respandimu astadi, cade pe pamentu manosu, in anemele fragede si nesticite ale tinerimii nóstre, carea este buna si studiósã si carea se pregatesce cu zelu, de a urmá, de a continuá si mai bine decatu noi, lucrarile incepute de noi; ca este aceea ce are se mostenésca viitorulu si este un'a mangaiere mare si dulce pentru noi, pentru aceia din noi mai cu séma, carii amu trecutu peste un'a diumetate a vietiei nóstre, ca urmasii nostri, asta buna si nobila junime, nu voruremané in dereptulu nostru, ci ne voru intrece in tóte virtutile, in zelul studiosu, in aplecare la sciintia si desvoltare morala, in onóre si credintia catra patri'a si catra scump'a-ne muma natiune“; si in fine provóca adunanti'a a aduce prin sculare multumita comitetulu provisoriu, constatoriu din DD. Nicolau barone de

Vasilcu, Leu Ciupercoviciu, Leu Popescu, Joane Sbiera si Orest Reni de Hersieni — pentru ostenele lor in favoarea infintatiunii reuniunii.

Dupa D. Alesandru de Hormuzachi vorbi D. Joane Sbiera, dandu reportu cá membru alu comitetului provisoriu despre tóte întreprinsele si lucrarile lui pana la adunanti'a generala; urmà apoi desbaterea asupra preliminarului pentru anulu antaiu alu reuniunii si se fipsara spesele ei la 1800 fl. v. a., in fine se alesera prin scrutiniu deregatorii definitivi ai reuniunii in persónele DD. Dr. Mihaiu de Zota, cá presiedinte, Alesandru de Hormuzachi, cá vice-presiedinte, Alesandru de Costinu, Joane Calinciucu, Arune Pumnulu, si Leu Ciupercoviciu, cá membri ai comitetului, si Leu Popescu, Joane Sbiera, Orestu Reni de Hersieni si Nicolau barone de Vasilcu, cá substituti ai membriloru comitetului.

In timpul de faciã are reuniunea asta la 200 demembri camu cu trei mii de fiorini inscrisi si camu un'a mie solviti.

Ve tramitu si statutele ei, rugandu-ve, cá se le tipariti in Fóiea. (Neamanatu in Fóiea viitória, ca, dorindu, multu amu asceptatu si semnulu acestu plinu de speranti'a vietii! Red.)

Fiindu convinsu, ca si aceste le veti priimi in colónele gazetei, remanu cu aceea si stima, alu D-vóstre prea plecatu

Dr. Juncu.

CRONICA ESTERIORA.

TIÉRA ROMANESCA. Bucuresci; 6. Maiu. Ve veti mirá, cumca nu mai re'ncepu siedintiele camerei legislative; inse déca veti afla, ca terminulu de a re'ncepe desbaterile era defiptu pe 5. Maiu si candu colo abia se aflara vreo cativa deputati de faciã atuncea vi se va pface mirarea in durere, ca cumu se póte, cá boierii nostri se fia atatu de indiferinti in causele celea mai momentóse nationale. Déca nu suntemu nascuti nóua ci patriei, apoi ar' mai trebui se imblamu la scóla, pana candu ni se va strugi si róde rugin'a intereselor proprie pentru cá se devenimu patrioti adevirati, cari totudeuna 'si punu si viéti'a pentru binele patriei si alu natiunei sale. Asia voru merge lucrurile la noi pana candu va fi strainulu si ciocoiulu la carma si pana candu nu se va lati bacea legeri electorale! — In 2. Maiu s'a serbatu cu grandióse tieremonii si procesiune inmormentarea reposatului principe Alesandru Ghica, ale carui remasitie se adusera din Neapole unde repausã in 31. Decemvre a tr., asiedienduse in cripta la Pantelemonu. Astadi porni garnisóna in lagarulu dela Colintina, unde suptu comand'a generalului Joan Florescu 'si va face exercitiile sale.

Diurnalele din Romani'a eara au incetatu a veni peste granitia in Austri'a; cu buna séma, ca ele se voru detiené confiscate séu oprite, — eara celea din septeman'a trecuta scarmaná si critisa fórté aspru institutul de banc'a nationala nou concesionata; pentruca nationaliloru nu le prea place, cumca jóca la dens'a capitalulu anglicu, fiindca ei tienu pe anglii de dusimani ai autonomiei tierei romanesci, eara ca ar' fi, au doveditu cu influinti'a lor, ca vreau mai bine a 'i contopi in Turcia de catu ai vedé reinviendu spre unu viitoriu mai mare; le ar' mai placé, candu si la banca ar joca capitalulu si influinti'a Franéiei, in care dupa dovedit'a simpatia de rudenia au o mare incredere, ca le voesce binele si viitoriulu fericitu. La inceputu va fi capitalulu bancei de 500 mii, in alu doilea anu de 750 mii, intr'alu treilea de unu milionu punti sterlingu si asia mai in susu si va da bancnote afãra pana la o suma întreita a pretiului ce i se va afla in metalulu garantatoriu si va avé dreptulu de orice operatiuni bancale.

Mari'a Sa'Domnulu se afla anca in Jasi, unde animele suntu fórté amarite pentru urmarile celea neasteptatu retrograde ale camerei intrunite, cu a carei reactiune si indiferentismu nu se mai potu impacá.

Opiniunea moldovenésca despre legea electorala. 1861.

(Urmare din Nru trecut.)

Acést'a e in scurtu istori'a adunariloru poporului romanu pana la 1716; acést'a e legea nóstra cea electorala, si viéti'a nóstra, si numai aceast'a ne póte mantui. De aici înainte se incepe decadinti'a Romaniloru sub Domnii straini dela Fanariu si sub legile strainiloru, care decadintia s'a totu desvoltatu necontentit pana in dñu'a de astadi, pentru ca chiaru sub lepadaturele fanariotiloru putemu aflá de nisce adunari nationali romane, mai drepte decatu acele, care le avem in diu'a de astadi; *) si sub regulamentulu organicu adunările estra-

*) Chrisov. Mavrocordatu 1749; Brailoiu, legiurile civili ale tierei Romanesci pag. 209.

ordinarie anca erau compuse mai dreptu de cumu sunt adunările actuali conventiunali; adunările dela 57 implura de bucuria tóte animele romane, pentru ca toti Romanii credeau cumu ca de aici înainte au se reinvia drepturile si libertatile lor cele private si publice nationali, dara aceasta credintia s'au vediutu, indata dupa aceea, ca nu era decatu o simpla mangaiere plina de nenorociri, fiindu ca libertatile romane nu potu reinvié nici odata in divanuri de porunceala (ad-hoc), ci numai in adunari nationali, convocate prin organe romane. Conventiunea, care au fostu rezultatulu divanurilor ad-hoc, au cugetatu cumu ca e de prisosu, cá se mai admita in adunările romane pre deputatii tieraniloru, pre corporatii si profesionisti cá in 57, pentru ca se manifestase acumu dorintiele de unu principe strainu, póte uniculu scopu principale alu convocarei divanurilor (horribile dictu!) O cruda amagire si incelatiune! o, voi strainiloru — a caroru vanitate nu o mai póte satisfice nici lumea întréga cata se afla prosternuta la piciórele vóstre, nici regimentele nenumerate de individi omenesci ce ve servescu de instrumente portali si pecatóse in contr'a sclaviloru vostri, care sunt parintii, mamele, fratii si rudele lor! voi nu ve multumiti de atentatele cate le ati comis pana acumu asupra Romaniloru, aceasta natiune drépta si linistita care nu cauta reulu nimenui! nu ve multiamiti ca ati rapitu pana acumu libertatea romanului . . . voi cautati cá se stingeti astadi si pre aceste cincii milióne de Moldo-Romani, cari au mai remasu din norocire sub gubernulu loru nationale, si sub apararea constitutiunei stramosiloru lor.

PRESTE TOTU. Politic'a si diplomatic'a cabinetelor europeene se afla acuma de vreo cateva septemani atatu de innadusita, incatu nu resuffa din secrete mai nemica in publicu; intr'aceea mai pretutindenea se vedu esindu cate o scintea din foculu celu de suptu spudia: asia de e. in Italia se incercara o suma mare de ecsgaribaldiiani a pune tóte la cale pentru o espeditiune catra Tirolu, inse gubernulu prinse o suta dintr'ensii; poporulu din Brescia se incercà a eliberá prinsii, inse fara succesu si cu ranirea a 3 si mórtea a unuia dintre ei. Garibaldi anca a cerutu eliberarea oficiriloru arestati; inse guvernulu Italiei i au denegatu cererea si a tramisu unu circulandu la toti prefectii, cá se stee intr'ajutoriu guvernulu spre a impedece incercari de acestea compromitatóre. Comandantele franéesu Gioionu s'a re'ntorsu din Rom'a la Parisu si solulu Lavalette e in ajunulu plecarii la Rom'a, ceea ce ar inteti resolvirea causei italiene. Prinçulu Napoleon sosi in Neapole si fù priimitu cu entusiasmu. —

Françi'a si pregati si'si mai pregatesce corabiele; pana acumu póte pune in linia atata marina, cata cere susutienerea si aperarea intereselor unu imperiu, cumu fucela alu Romei.

Portugali'a are de rege pe Ludovicu I. nascutu la 31. Oct. 1838; si elu a intratu in rudenia cu Victoru Emanuelu logoditu fiindu cu Mari'a Pia fic'a acestuia de 15 ani. Portugali'a póte anca deveni unita cu Spani'a spre scopulu generaru suptu regele acestu zelosu.

In Turci'a ferbe. De candu protestà solulu rusescu Labanof si celu francesu Marchisul de Moustier in contra la ori ce incercari de a trece turcii peste graniti'a muntenegreniloru, de atunci atatu insurgentii eatu si muntenegrenii au luat a-ripi, incatu Omeru-Pasia nu e siguru de navalirile lor din tóte partile. Pórt'a deci s'a plansu la celelalte poteri pentru sprijinulu acesta moralu si'si immultiesce ostirile catra Dunare si Muntenegru.

Greci'a nu e neei catu odichnita. Apromis'a adunare a camerelor s'a amanatu si acést'a a catranitu si mai multu pe Greci. Reactiunea 'si mai cërca noroculu in Europ'a. —

In Germani'a e lupta mare între liberalisti si conservatisti, cei d'antai au reesitu cu majoritate in dieta, estia se redima in Guvernu si in poterea lui. In 19. se deschise diet'a in Berlin prin presiedintele ministeriului. Vom vedé lupte mari din acést'a dieta. — Caus'a cu Hasi'a (Hessen-Kassel) se totu mai aspresce, solulu Prusiei Willisen fu vatamatu si Prusi'a a tramisu unu ultimatu la Casel, in care pretinde, cá ministeriulu vatamatoriu se se retraga in restimpu de 48 óre. Prinçulu electoralu din Hesi'a tienu in 20. consultu ministeriulu suptu presiedinti'a sa si se decretà reieptarea ultimatu-lui Prusiei, alu carei solu póte va fi pana acumu si rechiamatu (Vedi si Nrulu tr. rubric'a Germani'a.) Earasi ajunu de intrevenituri. —

In Angli'a se deschise in 1-a Maiu espusetiunea cu mare pompa si între unu concursu de poporu cá la 200 mii. Nici pela 9. Maiu inse nu era anca arangiata espusetiunea pe deplinu, de aceea lipsescu si descrierile dataitóre, care ne-aru interesa mai multu decatu ceremoniele deschiderei.

Institutulu celu nou de cura de seru si baile undat6re in Zizinu (Zalzon).

In timpul de 20 ani, de candu exista locul de cura Zizinulu, s'au dezvoltatu totu mai tare instituttele sale spre binele 6spetiloru de bai. D6ue ale lui isv6re capitale, fontan'a asia numita Ferdinandu, cuprindiat6ria de iodu si fontan'a asia numita Ludovicu, cuprindiat6ria de otielu se bucura si de supracladirile desfatati6se in forma templara. Bai'a plina a lui Josifu, asia numitulu Lobogo, s'a incungiuratu cu lepedi de fainsa si cu cabinete largi si elegante de baitu. Institutulu pentru baile calde, care se provisioneaze cu apa dintr'o departare de 80 stangini prin o tiava lunga de lutu, din escurgerea isvorului lui Ferdinandu, s'a claditu din nou intr'unu stilu placutu; si ap'a minerala, ca se se analiese mai puçinu, se incaldiesce prin unu casanu de aboru. Aparatele pentru scaldele baii ploitor6 si pentru dusiulu din josu in susu s'a maritu, si cuprindu prin aceasta pentru scaldele singulare o insemnata provisiune de apa calda. Spre infintierea scaldeloru de asudatu s'a procuratu asia numitulu aparatu de vaporu stramutatoriu englezescu, prin care se produce aboru atatu simplu, catu si resinosu, balsamicu si medicinalu, ferbenduse foitie de bradu si alte stoffe medicamentale.

Pe lenga susuatinsele asiedi6minte binefacat6re, prin indemnarea mediciloru, se mai adause de catra economulu de aici Dlu Petru Giesel anca in anulu 1853 o cura de seru corespondiet6re scopului, carea inse prin reclamarea sateniloru din Zizinu, Purcarenii si Tarlungeni au debutu se se desfiintieze anca inaintea decursulu celui d'antaiu anulu subsistintiei sale Acestea pretindeau adeca locul acela de pasiunatu la p6lele Carpatiloru, care i se ded6 Dluu intreprindiatoriu de catra comuna, si care era intr'o moderata inaltime proveditu cu bradetu si se numesce feny6s 6s erd6, unde pasiunau vitele loru. Pe lenga t6te rugamintele catra c. r. locotiintia si catra c. r. judec6toria urbariala pana acumu nu s'a decisu in caus'a aceasta nimicu, si institutulu acesta salutariu cu durere a debutu deocamdata 9 ani se se tiena inchisu. Prin conventiunea facuta cu economii, cari pascu oile loru pe locurile mai nalte in apropierea Zizinulu si Purcareniloru, se potu midiuloci anca in anulu acest'a de a se procur6 din stanele acolo diacati6rie serulu in catatimea ceruta, care se va las6 de catra economulu Friedrich Giesel anca odata de a se mai limpedi, c6 ce fia pentru intrebuintierea curei in calitatea ceruta. Laptele de oui se infierbinta adeca la stana in casanu cu chiagu, prin care se deosibescu partile de casiu ale laptelui inchegetu si remasiti'a, adeca jintiti'a, se amesteca apoi in seru acrisioru, si asia inchechanduse mass'a anca odata, partile cele din urma cuprindiet6re de casiu, adeca urda, se asedia la fundu. Pre deasupra inn6ta serulu celu curatu cu façia verde galbina, care se va aduce in vase curate la locul curei. Serulu acesta se va destila si curati anca odata in Zizinu cu t6ta bagarea de seama si se va pune, dupa orenduirea mediculu de baie, in cantitati mai mari s6u mai mici in buteliile destinate, pe unu cuptoriu micu liberu aflatoriu in apropierea isvorului lui Ferdinandu, spre susutienerea caldurei trebuinti6se. Serulu intru acestu chipu produsu este subtire, fluidu, diumetate straparentu si consta din parti ser6se ale laptelui, adeca din sacheru de lapte, ghelatina, apa, caliu saratu acriu si fosforu acriu si dintr'o aroma fina de plante, care d6 gustulu celui dulcisioriu puternicu a serului, unu 6resicare gustu laturalu, dupa cumu au pascutu oile la ierburi mai grasci6re de alpi.

Despre importanti'a si folosintia cureloru de seru s'au exprimat chiaru si medicii mai vechi cu lauda; asia dice Tissot: „Serulu este unulu din cele mai bune midiul6ce tamaduit6re, cari exista in natura.“ Si Hufeland dice in opulu seu pentru isv6rele tamaduit6re ale Germaniei despre seru. „Este timpul de a pretii acestu midiulocu tamaduit6riu, care inaintea mai multora a caditu prin parerile loru unilaterale in dispretiu. Acesta se tiena de acelea midiul6ce tamaduit6re, care fara insusirile batat6re la ochi si fara o insemnata alteratiune a organismulu, aduce in acesta linu si blandu, c6 si natura, cele mai minunate rezultate.“ Dintre cei mai noi se exprima celu de curendu repausatulu medicu primariu Dr. Majsiovits la Vien'a: „Serulu se socotesce de celu mai dulce si totudeodata de celu mai puternicu midiulocu tamaduit6riu in contra b6leloru vietiei vegetative. Lucrarea cea mai de capatenia a serulu este tientata in contra b6leloru reproductiunei, elu melior6za f6rte tare si fara iritatiune stricat'a amestecare de sange si iumul-

tiesce nutirea. Totusi este o deosebire f6rte mare intre serulu de vaci si intre serulu de oui in privintia modulu lui de lucrare. Serulu de vaci se distinge prin puterea sa linu resolut6re, prin inmultirea secretiunei abdominale si prin promiscarea departariloru bolnaviti6se, inse este mai puçinu nutritoriu. Eara serulu de oui lucr6za specific6e asupra pelitieloru de flegma a organeloru de respiratiune si de udu.“ Mai de parte, dice totu acela, cumca serulu este unu coeficientu puternicu in t6te baile si instituttele de fontani tamaduit6re, si aru fi de doritu, c6 se se introduca in t6te instituttele minerale tamaduit6re, mai vertosu in baile unguresci ale Carpatiloru. —

Asemenea cure de seru se intrebuintieza mai cu s6ma primaver'a si ver'a metodicu si consecentu, si prin dinsele sau si dobenditu multe escelente rezultate tamaduit6re, mai alesu la b6le de acelea, la care amestecarea sangelui trebuie cu totulu schimbata si restaurata, precum: la sifilisu si imbuibarea mercuriala, la scrofulose, la tuberculos'a ghinduriloru de plumeni si limfe, la aprinderi chronice ale ramuriloru tievei resuflati6rie, la afectiuni chronice de pele, la ipochondristi si artritisci etc.

Serulu se p6te intrebuinti6 singuru s6u amestecatu cu sucuri de plante din ierburi de Carpati, s6u cu ape minerale insusi, pentru care scopu este mai priintiosu a amesteca apa din fontan'a asia numita Ferdinandu, s6u dupa ordinatiunea mediculu, si apa de Selteru, care are in amestecarea ei chemica mare asemenare cu ap'a mai susu mentionata. Fiindu ca locul la graniti'a Carpatiloru Ardealulu, pe care pascu toama oile destinate pentru institutulu de seru alu Zizinulu, este prin positiunea dealuriloru de venturi aperatu, cu bradetu proveditu si cu ierburi de alpi grase, c6 si semanatu, se p6te sper6 cu totu temeulu, cumca serulu produsu din laptele oiloru aici pascuti6rie, va fi f6rte tamaduit6riu, si cumuca prin acestu anteu institutu de cura de seru in aceasta ti6ra de cor6na cuviintiosu infintiatu se va dobendi prin a ei dezvoltare fiit6re cele mai multe bune si folositi6re rezultate.

In privintia intrebuintierii laptelui s'au luat acele mesuri, c6 fiesce care 6spe pe cura se insinueze in fiasce care dupa am6dia ordinatele de catra medici cantitati, s6u la mediculu respectivu de bai, s6u la intreprindietoriulu institutulu curei de seru, cu care ocasiune i se va inmanu6 unu numeru. In dimineti'a urmat6rie afla bolnavulu cantitatea de seru corespondiet6re numerulu seu, intrunu vasu de stiela insemnatu totu cu acelu numeru, carele este espusu aborului spre incaldirea lui trebuinti6sa pe unu cuptoriu liberu in apropierea fantanei lui Ferdinandu. Cantitatile singulare ale pocaleloru de cura de seru se determineze cu 4 unçie — 50 dramuri (1/2 fertalu) si se potu b6 in prescisele restimpuri.

Dupa dispositiunea mediciloru se va d6 si seru de vaci totu in modulu susu aratatu; asemenea se potu face si insusi bai de seru, inse este de lipsa c6 se se insinueze omulu cu 2 dile mai nainte, c6 se se p6ta aduce serulu. Afara de acestu institutu de cura de seru se punu in lucrare in anulu acesta si nou infintiatele baii undat6re. Mai de multu adeca au adusu necesitatea urginta cu sine, c6 se se intrebuintieze baile de inotatu pentru 6meni in versta, catu si pentru copii, parte c6 o baie rece recorit6re, parte c6 o trecere la baile pline in baia lui Josifu. Spre a intimpin6 aceasta cerintia, s'au facutu prin comun'a Brasiovulu c6 proprietara a loculu de cura, preste drumu de baile calde in canalulu de m6ra, unu basinu mare destulu, si s'a proveditu cu trebuinti6sele cabinete de bai6. In basinulu acesta s'a infintiatu totudeodata unu mecanismu, c6 se se tiena apa totu mereu intr'o miscare, si ca pricinuita undatura se aiba, c6 si baile de mare, o influentia placuta si folositi6ria asupra scaldatoriulu. Cu acelu mecanismu se impreun6 si unu aparatu de scoosu si urcatu apa, prin care se voru midiuloci dusile si baile de ploi, cari se voru put6 intrebuinti'a impreuna cu bai'a undat6re cea rece.

Despre importanti'a si folosulu bailoru de riu celoru reci, precumu si despre a celoru de dusi si ploitor6 este de prisosu de a ne mai las6 in mai de apr6pe discusiune.

Unu consiliu de medici.

Cursurile la Bursa in 22. Mait 1862 st6 asia:

	Baz. asc.	6p. kr.
Газини Амперзешри	6	37
Аггевспр6	132	50
London6	133	75
Амперзешри6 национар6	83	85